

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τουριστική Οικονομική

Ενότητα #2: Εννοιολογικές προσεγγίσεις

Ευάγγελος Τζουβελέκας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης Creative Commons και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Ποια είναι η έννοια του τουρίστα;
- Ποια είναι η έννοια του τουρισμού;

Περιεχόμενα ενότητας

- Οριοθέτηση του τουριστικού φαινομένου
- Ορισμοί
- Στατιστική ανάλυση τουρισμού
- Ο τουρίστας-καταναλωτής
- Ο τουρισμός ως επιστήμη και ως βιομηχανία

Σύστημα Τουρισμός (Kaspar)

Αποτελείται από δύο υποσυστήματα:

- «Υποκείμενο τουρισμός»

Αυτό που ενεργοποιεί τη ζήτηση των τουριστικών υπηρεσιών (τουρίστας-καταναλωτής)

- «Αντικείμενο τουρισμός»
 - Τουριστικός τόπος
 - Τουριστική επιχείρηση
 - Τουριστικοί οργανισμοί

Σύστημα Τουρισμός (Mill & Morrison)

Αποτελείται από τέσσερα υποσυστήματα:

- Τουριστική αγορά
- Τουριστική μετακίνηση
- Τουριστικός προορισμός
- Εμπορευματοποίηση

Λειτουργικό πλαίσιο τουρισμού

- **ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ: Τουριστική ζήτηση**
 - Ο τουρίστας
 - Οι μορφές τουρισμού
- **ΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΟΧΕΙΟ: Τουριστικός προορισμός**
 - Το τουριστικό προϊόν
 - Η τουριστική δραστηριότητα
 - Η ικανότητα υποδοχής
- **ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ: Επιδράσεις τουρισμού**
 - Οικονομικές, κοινωνικές, οικολογικές, πολιτιστικές και πολιτικές
 - ΕΛΕΓΧΟΣ & ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Προσεγγίσεις του ορισμού του τουρισμού

- Οικονομικού τύπου
- Τεχνικού τύπου
- Ολοκληρωμένοι

Ορισμός του τουρισμού_1

Όρος χρησιμοποιούμενος στα ταξίδια αναψυχής.
Σύνολο ανθρώπινων δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται για να πραγματοποιηθεί το ταξίδι. Βιομηχανία που συμβάλλει στην ικανοποίηση των αναγκών του τουρίστα.

Διεθνές Λεξικό του Τουρισμού

Ορισμός του τουρισμού_2

Ο τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια της μετακίνησης και της παραμονής των ατόμων εκτός του τόπου της συνήθους κατοικίας τους, υπό τον περιορισμό ότι τόσο η μετακίνηση όσο και η παραμονή δεν έχουν ως κίνητρο την άσκηση οποιασδήποτε κερδοσκοπικής δραστηριότητας.

Hunziquer & Krapf

Ορισμός του τουρίστα (ΠΟΤ)

Κάθε άτομο το οποίο ταξιδεύει σε μια χώρα εκτός εκείνης της μόνιμης διαμονής του, για χρονική περίοδο διάρκειας 24 ωρών το ελάχιστο και τεσσάρων μηνών το μέγιστο, και ο σκοπός της επίσκεψής του δεν έχει σχέση με την άσκηση οποιοσδήποτε αμειβόμενης δραστηριότητας στη χώρα επίσκεψης.

Κριτήριο κινήτρων παραμονής

- Επισκέπτες με τουριστικά κίνητρα
Περιλαμβάνονται στις στατιστικές τουρισμού
- Επισκέπτες ως αμειβόμενοι επαγγελματίες,
πρόσφυγες ή ευρισκόμενοι σε τράνζιτ
Δεν περιλαμβάνονται στις στατιστικές τουρισμού

Κριτήριο διάρκειας παραμονής

- Τουρίστες (τουλάχιστον μία διανυκτέρευση)
- Εκδρομείς (καμία διανυκτέρευση)

- Διακοπές (μεγαλύτερη 3 διανυκτερεύσεων, μικρότερη ενός έτους)
- Μικρής διάρκειας διακοπές (1-3 ημέρες)

Ταξιδιώτης & Τουρίστας

- Ταξιδιώτης:
«Ευφυής παρατηρητής», «σύγχρονος εξερευνητής»
- Τουρίστας:
«Απλός θεατής», φορέας «αντιτουριστικής συμπεριφοράς»

Επιρροή της διάκρισης ταξιδιώτη/τουρίστα

- Ένταση ενδοπεριφερειακών-διαπεριφερειακών τουριστικών ροών
- Τυπολογία τουρισμού
- Πρότυπο τουριστικής κατανάλωσης
- Κλαδική διαστρωμάτωση τουριστικής παραγωγής
- Πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης
- Τύπος επαφής με πληθυσμό υποδοχής

Βασικές έννοιες στατιστικών του τουρισμού

- (1) Τουρισμός ημεδαπών στο εσωτερικό της χώρας
- (2) Τουρισμός ημεδαπών στο εξωτερικό της χώρας
- (3) Τουρισμός στη χώρα ξένων επισκεπτών

(1) + (3): **Εσωτερικός** τουρισμός

(1) + (2): **Εθνικός** τουρισμός

(2) + (3): **Διεθνής** Τουρισμός

(1) + (2) + (3): **Συνολικός** Τουρισμός

Κατηγορίες στατιστικών στοιχείων_1

Αριθμητικές εγγραφές από υπηρεσίες διαβατηρίων ή μετανάστευσης

- Ετήσιες τουριστικές αφίξεις
- Μηνιαίες τουριστικές αφίξεις
- Χώρα προέλευσης
- Εθνικότητα
- Μέσα μεταφοράς
- Διάρκεια παραμονής

Κατηγορίες στατιστικών στοιχείων_2

Στατιστικές εγγραφές πραγματοποιούμενες στα τουριστικά καταλύματα

- Τα ίδια τα καταλύματα (τύποι, κατηγορίες, κλίνες, γεωγραφική κατανομή)
- Αριθμός αφίξεων (κατηγορία/τύπος καταλύματος, γεωγραφική κατανομή, εθνικότητα, μηνιαίες/ετήσιες)
- Αριθμός διανυκτερεύσεων (κατηγορία/τύπος καταλύματος, εθνικότητα, διάρκεια παραμονής, μηνιαίες/ετήσιες μέσες πληρότητες)

Μη χαρακτηριζόμενοι ως διεθνείς επισκέπτες

- Άτομα που διαμένουν ή με πρόθεση να διαμείνουν περισσότερο από ένα έτος
- Άτομα με πρόθεση να εξασκήσουν αμειβόμενο επάγγελμα, δηλ. μετανάστες
- Νομάδες, κάτοικοι συνοριακών περιοχών, πρόσφυγες, εκπρόσωποι χωρών

Χαρακτηριζόμενοι ως διεθνείς επισκέπτες

- Άτομα που παραμένουν λιγότερο από ένα έτος με κίνητρο: αναψυχή, διακοπές, υγεία, σπουδές, θρησκεία, οικογενειακές υποθέσεις, αθλητισμό, συνέδρια, έρευνα – ή σε transit
- Αλλοδαπά μέλη του πληρώματος πλοίων και αεροσκαφών υπό επιδιόρθωση ή προσωρινή στάθμευση
- Ταξιδιώτες για εμπορικές υποθέσεις μέχρι ένα έτος
- Διπλωμάτες, πρέσβεις, στρατιωτικοί σε άλλη χώρα
- Προσωπικό διεθνών αποστολών επίσημου χαρακτήρα με διάρκεια μέχρι ένα έτος
- Μακροχρόνιοι μετανάστες σε επίσκεψη στην πατρίδα τους

Χαρακτηριζόμενοι ως εκδρομείς

- Χρήστες των θαλασσίων οδών που επισκέπτονται τη χώρα κατά την ημέρα, αλλά διανυκτερεύουν στο σκάφος τους
- Ημερήσιοι εκδρομείς με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο, που δεν διανυκτερεύουν
- Μέλη πληρώματος ξένων πλοίων και αεροσκαφών που παραμένουν στη χώρα μόνο κατά την ημέρα

Τουρίστας-καταναλωτής

- Εμπορευματοποίηση του ίδιου του τουρίστα
- Ενσωματώνεται στην οικονομία της αγοράς ως «υποκείμενο διαπραγμάτευσης» και ως μορφή «ακατέργαστης πρώτης ύλης»

Σύγχρονος τουρίστας-καταναλωτής

- Υπολογιστής
- Απαιτητικός
- Ράθυμος
- Απρόβλεπτος
- Πολυ-καταναλωτής
- Σε διαρκές ζάπινγκ

Ο τουρισμός ως πεδίο έρευνας

- Αναγνώριση του τουρισμού ως βιομηχανίας
- Εννοιολογική προσέγγιση του τουρίστα ως υποκειμένου και ως γενεσιουργού παράγοντας της τουριστικής βιομηχανίας
- Δημιουργία μιας σφαιρικής επιστήμης του τουρισμού

Ο τουρισμός ως επιστήμη

- Αποποίηση της παραδοσιακής προσέγγισης και αναγνώρισή του ως **διεπιστημονικού πεδίου**
- Δημιουργία μιας επιστήμης του τουρισμού ή **τουρισμολογίας**

Ο τουρισμός ως πεδίο βιομηχανικής οικονομικής

- Είναι μια παγκοσμιοποιημένη βιομηχανία
- Αναπτύσσεται μια διεθνής ανταγωνιστική αγορά με συνεχή ανάδυση νέων τουριστικών προορισμών
- Τα τουριστικά προϊόντα θεωρούνται πολυσύνθετα
- Οι πολυεθνικές εταιρείες και οι στρατηγικές τους ασκούν καθοριστική επιρροή
- Κρίσιμος είναι ο ρόλος της ταχείας ανάπτυξης και διάχυσης των νέων τεχνολογιών και του e-tourism
- Παρατηρούνται ανακατατάξεις στα παραδοσιακά δίκτυα διανομής τουριστικών προϊόντων

Βιομηχανία ή κλάδος;

Επιχειρήματα υπέρ του τουρισμού ως βιομηχανίας:

- Ανάγκη επίτευξης κύρους
- Ανάγκη επίτευξης αξιόπιστων και έγκυρων στατιστικών
- Ανάγκη αυτοπροσδιορισμού και απόκτησης ταυτότητας για τους επαγγελματίες του τουρισμού

Περίληψη ενότητας #2

- Στην οριοθέτηση του τουριστικού φαινομένου συμβάλλει η συστημική ανάλυση.
- Προτείνονται διάφοροι ορισμοί που αντανακλούν τη δυσκολία εννοιολογικής προσέγγισης. Μια βάση συνεννόησης προσφέρουν οι ορισμοί του ΠΟΤ και άλλων διεθνών οργανισμών.
- Η στατιστική ανάλυση του τουρισμού με δεδομένα αξιόπιστα, πλήρη και ομογενή είναι καθοριστική για τη διεξαγωγή συγκρίσεων και την αποτελεσματική χάραξη του τουριστικού σχεδιασμού.
- Η εκβιομηχάνιση του τουριστικού ταξιδιού επέφερε αλλαγές στο υποκείμενο τουρίστας, που εκλαμβάνεται πλέον ως καταναλωτής των μαζικά παραγόμενων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών.
- Οι σύγχρονες εξελίξεις καθιστούν αναγκαία μια «επιστήμη του τουρισμού».
- Ο χαρακτηρισμός του τουρισμού ως βιομηχανίας προσφέρει πλεονεκτήματα, αλλά παραμένει ασαφής.

Βιβλιογραφία ενότητας #2

- Davidson T.L. (1994), What are travel and tourism: are they really an industry?, στο Theobald William (επιμ.), *Global Tourism, the next decade*. Butterworth-Heinemann, Oxford.
- UN (1993), *Guidelines on statistics of international tourism*. Statistical Papers, New York.
- Urbain J.D. (2002), *L'idiot du voyage. Histoires de touristes*. Payot, Paris.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

